

MEERJARENPLAN ONDERZOEK EN MAATSCHAPPELIJKE EN WETENSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING VAN DE ASSOCIATIE K.U.LEUVEN 2007-2011

Op 10 juli 2002 is de Associatie K.U.Leuven opgericht. Het hoofddoel van de associatievorming, zoals die door de decreetgever is opgevat, is het omvormen van de hogeschoolopleidingen van twee cycli tot academische opleidingen zoals aan de universiteit. Voor het omvormingsproces wordt de term *academisering* gebruikt. De academisering is geslaagd als het onderwijs in de bedoelde hogeschoolopleidingen, precies zoals aan de universiteit, gestoeld is op en verbonden is met onderzoek, en als de onderzoeksactiviteiten het volume en kwaliteitsniveau bereiken dat minimaal nodig is aan de universiteit. In de hogescholen die deel uitmaken van de associatie worden ook professionele opleidingen van één cyclus georganiseerd. De professionele opleidingen hebben niet de opdracht om te academiseren, maar dankzij de onderlinge verbondenheid in de associatie kunnen ook zij gunstige effecten ervaren van de academisering. De academische opleidingen aan de universiteit en in de hogescholen van hun kant, kunnen via de professionele opleidingen nuttige feedback krijgen vanuit de praktijk. De academische en professionele opleidingen hebben enerzijds een eigen identiteit en kunnen anderzijds elkaar een toegevoegde waarde bieden.

ASSOCIATIE
K.U.LEUVEN

Inhoud van het meerjarenplan

1. Het meerjarenplan is gericht op *onderzoek én maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening* omdat dienstverlening nauw aansluit bij onderzoek. Dienstverlening vereist onderzoek of bestaat in het aanwenden van onderzoeksresultaten om een dienst te verlenen, vaak door een vertaling van onderzoeksresultaten en algemene wetenschappelijke kennis naar een specifieke context.

2. De associatie is een hecht samenwerkingsverband tussen de universiteit en de hogescholen, waarin het onderzoek een cruciale rol speelt. Het meerjarenplan “Onderzoek en maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening” van de associatie is daarom een *gezamenlijk plan van de universiteit én van de hogescholen*. Het gezamenlijke meerjarenplan bestaat uit drie lagen:

- (1) een plan voor de gehele associatie,
- (2) een plan per wetenschapsgebied: wetenschap & technologie, taalkunde, economie en bedrijfswetenschappen, revalidatie en kinesitherapie en kunsten,
- (3) een plan per instelling.

Het is van belang dat de plannen voor de drie lagen synchroon en consistent zijn.

Binaire structuur én continuüm

3. Het plan is gebaseerd op een *binaire structuur* met een academisch en een professioneel deel. Aan de universiteit en in de academische opleidingen van de hogescholen wordt het onderzoek benadrukt, als belangrijke activiteit op zich, en voor de basis en de interactie die het onderzoek kan bieden voor het onderwijs. Dat onderzoek als belangrijke activiteit op zich wordt opgevat, sluit gericht onderzoek zeker niet uit, niet aan de universiteit en zeker niet in de hogescholen. In de professionele opleidingen is de vertaling van onderzoeksresultaten naar de praktijkcontext belangrijk voor de kwaliteit van het onderwijs. De vertaalslag en de kwaliteit van de opleiding kunnen worden bevorderd door het zogeheten praktijkgebaseerd onderzoek.

4. Voor het geheel van activiteiten kan men spreken van een *continuüm* met aan de ene kant het niet-gericht basisonderzoek dat gedreven is door nieuwsgierigheid, in het midden het strategisch basisonderzoek waarbij de mogelijke nuttigheid en toepassing een rol begint te spelen, tot aan de andere kant het vraaggedreven onderzoek dat op een product of toepassing of op maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening is gericht. Een gelijkaardig continuüm loopt van (fundamenteel) onderzoek naar economische of maatschappelijke innovatie. In deze context wordt van de *innovatieketen* gesproken.

Op het continuüm is er geen éénrichtingsverkeer. Wat men uit nieuwsgierigheid onderzoekt kan onmiddellijk mogelijke toepassingen oproepen, en toepassingsgericht onderzoek kan evenzeer fundamentele processen betreffen of fundamentele vragen oproepen. Het onderzoek verplaatst zich zowel van de ene kant naar de andere als omgekeerd, en het kan zowel aan de ene als aan de andere kant een aanvang nemen. Omwille van deze continuïteit en de interactie is het belangrijk dat er binnen de associatie wordt samengewerkt en dat het meerjarenplan een gezamenlijk plan is.

Onderzoeksbeleid en kwaliteitszorg in de academische opleidingen

5. Het onderzoek binnen de Associatie K.U.Leuven is *gelaagd, gedistribueerd en geïntegreerd*.

5.1 Het beleid is gekenmerkt door *drie lagen*. Voor de gemeenschappelijke aspecten van het beleid (eerste laag) bestaat er een adviserend orgaan, de Associatieraad voor onderzoek (ARO), met in zijn schoot een Opvolgingscommissie die het voorbereidend werk verricht. Er staan twee associatiebrede ondersteunende diensten ter beschikking van de onderzoekers: de Dienst Onderzoekscoördinatie (DOC) en Leuven Research & Development (LRD). Daarnaast is er een onderzoeksbeleid dat specifiek is voor het wetenschapsgebied (tweede laag) en voor de instellingen (derde laag) omdat lokale aspecten, zoals

samenwerking met de lokale industrie en organisaties, van groot belang zijn, en omdat nabije aansturing en feedbackmogelijkheden bevorderlijk zijn.

5.2 Het beleid is *gedistribueerd* omdat het wordt uitgestippeld en opgevolgd per wetenschapsgebied waar de universiteit en de hogescholen samenwerken: in de groepsbesturen (Humane Wetenschappen, Wetenschap & Technologie, Biomedische Wetenschappen), binnen de Humane Wetenschappen ook in de Geïntegreerde Faculteiten Economische, Toegepaste Economische en Handelswetenschappen (economie en handelswetenschappen) en Letteren (taalkunde en toegepaste taalkunde) en in het Instituut voor Onderzoek in de Kunsten (IvOK, kunsten en architectuur), en binnen de andere twee groepen ook in de departementen. Daarnaast is er ook nog een instellingsspecifiek beleid dat bijdraagt tot het gedistribueerd karakter.

5.3 Het beleid is *geïntegreerd* door de opname van leden van de hogescholen in de Onderzoeksraad en de IOF-Raad, door de ARO op associatieniveau (met leden van de universiteit en van de academische en professionele opleidingen), en door de integratiecommissies per wetenschapsgebied. De formele regels voor de samenwerking tussen universiteit en hogescholen zijn opgenomen in het algemeen onderzoeks- en samenwerkingsreglement van de associatie.

6. Een belangrijk aspect van het onderzoeksbeleid is de *kwaliteitszorg*. Ten eerste zijn er per wetenschapsgebied en discipline in de academische opleidingen van de hogescholen meetsleutels uitgewerkt met zeer concrete parameters. Ten tweede worden er in dit meerjarenplan algemene doeleinden vooropgesteld inzake onderzoekspersoneel, onderzoeksmiddelen en onderzoeksresultaten (zie de punten 7 tot 9). Deze doeleinden zijn afgestemd op een associatieoverschrijdend voorstel voor academiseringscriteria, maar zijn op een aantal punten ambitieuzer gedefinieerd. De doeleinden zijn tevens vaststelbaar, zodat de realisatie elk jaar kan worden opgevolgd. Op die wijze vallen kwaliteitszorg en opvolging van het meerjarenplan samen.

Personeel, financiën en resultaten van de universiteit en academische opleidingen

7. Onderzoekspersoneel

7.1 Een eerste doelstelling betreft de *onderzoekstijd en loopbaandifferentiatie*. Voor de academische opleidingen is het streefdoel dat 2/3 van het onderwijzend personeel met minstens een halftijdse aanstelling actief onderzoeker is, en dus minstens 20% van zijn tijd aan onderzoek besteedt. Voor de universiteit worden loopbaanprofielen uitgetekend die toelaten om de onderzoekscomponent van een opdracht uit te breiden of enigszins te reduceren ten voordele van onderwijs of dienstverlening. Anderzijds wordt globaal meer onderzoekstijd nagestreefd door een rationalisatie van de onderwijs- en administratieve opdrachten.

7.2 Een tweede doelstelling betreft *DIMersiteit*: diversiteit (aandacht voor kansengroepen en 1/3 vrouwelijke onderzoekers als streefdoel), internationalisering (1/4 onderzoekers uit het buitenland als streefdoel voor de universiteit), mobilititeit, tussen hogescholen en universiteit, tussen beide en de industrie en andere organisaties (intersectorale mobiliteit).

7.3 Een derde doelstelling betreft de *integratie tussen hogescholen en universiteit*. Het streefdoel is dat 75% van de actieve onderzoekers uit de hogescholen tevens geaffilieerd onderzoeker is aan de K.U.Leuven. Daarnaast is een statuut gecreëerd van geassocieerd docent, hoofddocent of hoogleraar, dat aan bepaalde voorwaarden gekoppeld is en een bijkomende benoeming vergt. De benoeming houdt in dat men geassocieerd is aan de universiteit, waardoor men een ZOP-statuuat verkrijgt (zelfstandig onderzoekend personeel), met het recht om zelfstandig onderzoeksaanvragen te doen bij het BOF en IOF.

8. Onderzoeksmiddelen

8.1 Een belangrijk streefdoel voor de universiteit is om de onderzoeksfinanciering te verhogen. Daartoe worden speciale inspanningen geleverd:

- voor het *7de Kaderprogramma van de EC*, met als streefdoel om 20% beter te doen (uit de eerste resultaten blijken zowel een substantiële toename van het aantal aanvragen als van de succeskans),
- voor mandaten bij het FWO, omdat het Leuvense aandeel gedaald is
- voor andere programma's, bijvoorbeeld SBO van het IWT.

Daarnaast is het doel om de daling van het Leuvense aandeel in de BOF-sleutel te stoppen, zodat de BOF-financiering gevrijwaard blijft. De daling is het gevolg van de grotere concurrentie. De kering van de daling vergt bijkomende inspanningen op het gebied van publicaties en doctoraten (het streefdoel is 600 in 2012).

8.2 Om de academisering te doen slagen, moet de *onderzoeksfinanciering voor de academische opleidingen* toenemen. Daarom zijn er toegangsvormen tot het BOF en tot het universitaire deel van het IOF geformuleerd, werden er zwaartepunten onderzoek gedefinieerd die op extra ondersteuning van de DOC en LRD kunnen rekenen, en zal een associatiefonds voor onderzoek worden opgericht. Voor de bijkomende academiseringsmiddelen is een systeem opgezet om de inzet voor capaciteitsopbouw te monitoren (via de IOF-Raad) en zal tegen 1 januari 2009 een voorstel voor verdere onderzoeksinvestering worden geformuleerd.

9. Onderzoeks- en valorisatieresultaten

9.1 De aspiraties van de K.U.Leuven bestaan er in om haar Europese (en internationale) onderzoekspositie te verbeteren, in de eerste plaats voor wat de impact van haar publicaties betreft, omdat precies op dat punt de prestaties relatief minder goed zijn. Een *stijging van de impact met 5%*

wordt beoogd, waardoor de helft van de kloof met de beste Nederlandse universiteiten zou worden gedicht. Een analoge ambitie om de wetenschappelijke impact te verhogen geldt voor de minder meetbare disciplines. Tevens wordt een toename van 25% in het aantal octrooien en spin-offs beoogd.

9.2 Voor de academische opleidingen in de hogescholen is het streefdoel gebaseerd op een *mixture model* met publicaties (en equivalenten) als eerste component en dienstverlening als tweede component van de mixture. De publicatiecomponent (artikels in internationale tijdschriften of equivalenten) houdt in dat men afhankelijk van de discipline op een termijn van vijf jaar, drie tot vijf publicatiepunten verzamelt (een internationale publicatie in een tijdschrift betekent twee punten). De dienstverleningscomponent houdt in dat men een equivalent aantal dienstverleningspunten verzamelt via contractonderzoek of een equivalent daarvan.

Het streefdoel is dat minstens 1/3 van de actieve onderzoekers component 1 realiseert, aangevuld met een ander 1/3^e van de actieve onderzoekers die een vrij te bepalen mixture van de componenten 1 en 2 realiseert. Tevens wordt gerekend op een bijdrage van 35 doctoraten die vanuit de hogescholen worden gemaakt aan de K.U.Leuven.

Onderzoek en academisch onderwijs

10. De bacheloropleiding is gekenmerkt door breedte en is wat onderzoek betreft gericht op initiële vorming. De masteropleiding is gekenmerkt door focus en door een doorgedreven onderzoeksvorming.

Het streefdoel inzake *onderzoekskompetenties* is drievoudig: (1) inzicht verwerven in onderzoeksprocessen en onderzoeksresultaten, (2) vaardigheden verwerven om zelf, onder begeleiding, onderzoek op te zetten en uit te voeren, (3) een onderzoeksattitude bijbrengen en belangstelling wekken voor onderzoek. Voor het verwerven van de competenties moet er in elke opleiding voor een traject worden gezorgd, met ten minste één vak of het equivalent ervan over onderzoeksmethodologie. Speciaal de meesterproef is geschikt om onderzoekskompetenties te verwerven en toe te passen.

Het onderricht zelf moet *gebaseerd zijn op onderzoek*, bijvoorbeeld door in tenminste 20% van de opleidingsonderdelen gebruik te maken van internationaal erkende onderzoeksgebaseerde (hand)boeken of internationale onderzoeksartikels. Het spreekt voor zich dat een meerderheid van de opleidingsonderdelen moet worden verzorgd door actieve onderzoekers.

Professionele opleidingen

11. Voor de professionele bacheloropleidingen is het praktijkgebaseerd onderzoek van belang, geïnspireerd door en gericht op de professionele praktijk.

11.1 Als beleidsmatig adviesorgaan is een werkgroep onderzoek in de professionele bacheloropleidingen opgericht, die tevens een systeem van kwaliteitszorg zal ontwikkelen.

11.2 Het onderwijzend *personeel* in de professionele opleidingen heeft niet noodzakelijk een onderzoeksopdracht. Betrokkenheid bij praktijkgebaseerd onderzoek verdient echter aanmoediging, en voor wie er zich aan begeeft, zou best enige ruimte worden gecreëerd.

11.3 Voor de *financiering* is een indexering en een verhoging van de PWO-middelen met tenminste 25%, gewenst. De PWO-middelen kunnen gebruikt worden als hefboom om andere middelen te verwerven. Voor het bereiken van een kritische massa zijn ook de structurele samenwerkingen tussen hogescholen en de dwarsverbanden met het academisch onderzoek belangrijk.

11.4 Het type van *resultaten* dat wordt beoogd zijn contextgebonden inzichten en oplossingen van problemen die voor de professionele praktijk van belang zijn en tevens de kwaliteit van de opleiding en van de beroepsuitoefening kunnen verbeteren. De impact toont zich in de eerste plaats in toepassing van de resultaten en in de doorstroming naar het werkveld en de beroepsgroep, eerder dan in publicaties. In sommige sectoren, zoals onderdelen van de non-profit, vervult het praktijkgebaseerd onderzoek een belangrijke leemte; in andere sectoren, zoals de industrie, kan het een zinvolle bijdrage leveren. Het is de ambitie om de resultaten aanzienlijk op te drijven.

11.5 Het is zeer wenselijk dat het praktijkgebaseerd onderzoek en zijn resultaten ook in het *onderwijs* wordt binnengebracht door docenten die praktijkgebaseerde onderzoekers zijn.

Beleid voor dienstverlening en valorisatie

12. Voor de dienstverlening en valorisatie speelt *K.U.Leuven R&D* (LRD) een belangrijke rol.

De missie van LRD bestaat in de begeleiding en ondersteuning van de onderzoeksgemeenschap van de K.U.Leuven en haar associatie bij de commerciële exploitatie en de financiële rendabilisering van hun eigen vermogen opgebouwd door onderzoeksresultaten. K.U.Leuven R&D is uitgegroeid tot een eenheid van technologietransfer die behoort tot de Europese top vijf, en wil nog verder groeien. Zowel in consortia- en contractonderzoek als in de creatie van spin-offs streeft K.U.Leuven R & D naar een maximale betrokkenheid van alle faculteiten en departementen van de universiteit en alle hogescholen en hun departementen bij het valorisatiebeleid. Voor de economische valorisatie is een goede regionale inbedding in Vlaanderen van belang, waarbij de regionale inplanting van de hogescholen bevorderlijk kan

zijn. Een voltijdse stafmedewerker van LRD houdt zich specifiek bezig met de ondersteuning van de valorisatie vanuit de hogescholen, en het team van LRD werd uitgebreid met extra specialisten.

De verschillende wetenschapsgebieden

13. Wetenschap & Technologie (W&T)

13.1 Het *onderzoeksbeleid* voor de academische opleidingen op het gebied van W&T wordt gevoerd door het groepsbestuur W&T in overleg met de betreffende hogeschooldepartementen.

Het onderzoek is georganiseerd rond drie structuren: de departementen (de OP-leden van de hogescholen sluiten aan bij de universitaire departementen), de onderzoekscentra die departements- en discipline-overschrijdend zijn om voor kritische massa, visibiliteit en valorisatie te zorgen, en de campi voor de lokale organisatie en de formulering van speerpunten in overeenstemming met het departementale beleid en de onderzoekscentra.

13.2 Voor de *personeelsleden* van categorie 3 (docent en hoger) is het streefdoel 30% onderzoekstijd. Voor OP-leden die een doctoraat willen voorbereiden, wordt de nodige ruimte gecreëerd.

13.3 Momenteel zijn de meeste *financiële middelen* afkomstig van Tetra en TIS/TAD. Het is de bedoeling om daarnaast specifiek ook via SBO, IOF, IWT-specialisatiebeurzen en het 7de kaderprogramma middelen te verwerven, zonder het contractonderzoek te verwaarlozen. De academiseringsmiddelen zullen worden gebruikt ter ondersteuning van de onderzoeksgroepen. De defiscaliseringsmiddelen worden ondergebracht in een onderzoeksfonds en beheerd door een onderzoeksraad per hogeschool.

13.4 De *meesterproeven* sluiten aan bij het lopende onderzoek op de campus van de student.

14. Letteren en toegepaste taalkunde

14.1 Het *onderzoeksbeleid* voor de toegepaste taalkunde wordt uitgestippeld en opgevolgd door de Geïntegreerde Faculteit Letteren, met vertegenwoordigers van de hogescholen. In overleg met de partners worden speerpunten bepaald. Voor de organisatie van het onderzoek is het Centre for Translation Studies (CETRA) een belangrijk gegeven, omdat de vertaalwetenschap de plaats is waar universiteit en hogescholen elkaar vinden.

14.2 De Geïntegreerde Faculteit zal speciaal aandacht besteden aan het creëren van ruimte voor *doctorandi*. *Geaffilieerde onderzoekers* worden opgenomen in de verschillende onderzoekseenheden van de faculteit.

14.3 Er worden *financiële middelen* vrijgemaakt ter ondersteuning van onderzoekssamenwerking via CETRA. Concreet zullen Lessius en Vlekho een percentage van de academiseringsmiddelen afstaan aan het centrum om gezamenlijk onderzoek te financieren. Het contractueel onderzoek op het gebied van vertaling zal worden gestimuleerd.

14.4 De *onderzoeksoutput* en de onderzoeksresultaten zullen visibiliteit krijgen op een gemeenschappelijke website.

15. Economie en bedrijfswetenschappen en handelswetenschappen

15.1 Het gezamenlijke *onderzoeksbeleid* van universiteit en hogescholen wordt uitgestippeld en opgevolgd door de Geïntegreerde Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen en Handelswetenschappen, met vertegenwoordigers van de hogescholen. Er zijn negen speerpunten gedefinieerd, waaronder duurzame economie en globalisering, in samenwerking tussen universiteit en hogescholen.

15.2 De bijkomende academiseringsmiddelen worden in de eerste plaats ingezet voor *personeel* met een onderzoeksopdracht. Doctoraten aan de K.U.Leuven en onderzoekstijd worden maximaal bevorderd. Er wordt een jobwebsite voor het personeel gestart.

15.3 Wat de *onderzoeksresultaten* betreft wordt de ambitie in de eerste plaats gericht op publicaties in internationale tijdschriften.

15.4 De *meesterproef* zal worden ingebed in het lopende onderzoek en er zal een uitwisseling tussen instellingen plaatshebben van commissieleden die de meesterproeven beoordelen.

16. Kunsten

16.1 Het IvOK, het Instituut voor Onderzoek in de Kunsten, staat in voor het *onderzoeksbeleid* in de kunsten. De evaluatie van onderzoeksvoorstellen en het opvolgen van onderzoek gebeurt door het OPK, het Onderzoeksplatform in de Kunsten. Voor de externe relaties staat het Netwerk van het IvOK in, het NivOK. Het IvOK ondersteunt de bepaling van onderzoeksspeerpunten in overleg met de verschillende partners.

16.2 Inzake *personeel* wordt nagestreefd dat 1/3 actief onderzoeker is en 1/3 kunstenaar met een hoogstaande artistieke praxis.

16.3 Voor de *financiering* van het onderzoek is er een Onderzoeksfonds voor de Kunsten opgericht met jaarlijks 300.000 euro voor onderzoeksprojecten en doctoraten. Het onderzoeksfonds zal tot 2012 blijven bestaan om tot de nodige initiëring van onderzoek en capaciteitsopbouw te komen. Tegelijk worden externe onderzoeksaanvragen gestimuleerd.

16.4 Als *onderzoeksoutput* zijn naast publicaties ook toonmomenten (concerten, performances, video's etc.) van groot belang. Het IvOK zal een reeks " Cahiers van het IvOK" uitgeven om de resultaten van onderzoeksprojecten te publiceren.

17. Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie. De opleiding wordt in nauwe samenwerking met de universiteit georganiseerd. Zo is de opleiding vanaf het derde bachelorjaar gemeenschappelijk. Voor

kleine groep van personeelsleden in de hogeschool wordt een beleid van onderzoeksstimulering gevoerd, door het inschrijven van onderzoeksopdrachten in de taakomschrijving van het onderwijzend personeel.

Wetenschapcommunicatie en wetenschapspopularisering

18. De *doelstellingen* zijn sensibiliseren, interesse wekken, vragen beantwoorden, kennis vergroten en bijdragen tot opinievorming over (het belang van) wetenschappelijke expertise en technologische innovatie. Bij jongeren moet de belangstelling worden gewekt voor een wetenschappelijke of technologische loopbaan.

18.1 De *doelgroepen* zijn divers, van kleuters tot volwassenen. Speciale aandacht gaat naar leerlingen en leerkrachten en naar het wekken van belangstelling voor wetenschap en technologie bij meisjes.

18.2 De associatie als geheel en de afzonderlijke instellingen verbinden zich ertoe om wetenschapcommunicatie en wetenschapspopularisering te *promoten bij de eigen onderzoekers* en docenten. De samenwerking binnen de associatie belet niet dat elke instelling ook de eigen sterktes kan uitspelen.

Instellingsspecifieke onderzoeksbeleidsplannen

19. De afzonderlijke instellingen. De K.U.Leuven en de verschillende hogescholen hebben in het meerjarenplan eigen accenten gelegd, in de lijn van hun opdracht en de lokale omstandigheden. Allemaal hebben ze iemand die het onderzoeksbeleid coördineert, en allemaal hebben ze ook in één of andere vorm een onderzoeksraad. In wisselende mate doen ze een beroep op een eigen ondersteunende dienst of op de associatiebrede ondersteunende diensten DOC en LRD. De academiseringsmiddelen worden in de eerste plaats gebruikt voor capaciteitsopbouw en met de verworven defiscaliseringsmiddelen wordt vaak een eigen onderzoeksfonds opgericht. De samenwerking met de universiteit staat overal voorop. Naast de samenwerking met de universiteit is de samenwerking binnen de eigen hogeschool en met de regionale industrie of de non-profit sector een aandachtspunt.

Monitoring en bijsturing

20. De komende periode van vijf jaar is cruciaal, omdat aan het einde van deze vijf jaren de academisering een feit moet zijn. Het is van belang dat het meerjarenplan goed wordt opgevolgd via het jaarverslag, en dat waar nodig de streefdoelen worden bijgestuurd en bijkomende stimulansen worden gegeven.